

SEKSUALITET, INDIVIDUALISME OG KRISTUS

Sognepræst, cand.theol. et ba.psyk. Jacob Winther

RESUMÉ: Kønnen er en gudgiven kærlighedsbærer. Det er artiklens udgangspunkt, som et grundlæggende billede og en teologiske tolkning af kønnen. Ud fra dette udgangspunkt formes en kritik af individualismen og formes et argument for, at den måde, som vi ser på kønnen, er vigtig for udformningen af den kristne kirke og det kristne fællesskab. Til slut reflekteres der over, hvordan den kristne sjælesorg kan hjælpe mennesker til at se kønnen i lys af Kristus.

Kønnets rette plads

Det teologisk set relevante ved seksualiteten er kønnen og samspillet mellem kønnene. Sex i sig selv er i den sammenhæng lidt uinteressant. Det teologisk interessante ved sex, at det er en samværsform og den moralske regulering af sex, har stor indflydelse på samspillet mellem kønnene. Og samspillet mellem kønnene er væsentligt for at leve et helligt liv – altså som menneske at lade sig forme i retning af, hvad Gud ser som et godt og helt menneske. Og man kun kan være menneske enten som mand i samspil med mænd og kvinder eller kvinde i samspil med kvinder og mænd. Ingen bliver et helt menneske ukønnet – det sker enten som kvinde eller mand. Derfor er kønnen vigtigt teologisk set.

Som jeg ser det, har kirken selvfølgelig mandat til at undervise om og hjælpe folk til at forvalte deres sexliv og ægteskaber, så det formes efter hvad Gud ønsker for os. Det er rigtigt vigtigt. Men når vi taler om køn, står slaget for mig at se et andet sted. Vi har brug for et opgør med en individualistisk selvoptagethed, der ødelægger vores fællesskaber. Vi kan selvfølgelig ikke tage de individuelle behov ud af verden og derfor heller ikke ud af den teologiske argumentation. Vi må forholde os til dem. Men det er ikke bare vigtigt at forholde sig til dem – det er *helt afgørende*, hvordan de individuelle behov får lov at fylde i den kirkelige hverdag.

Det er denne spænding mellem det sociale og det individuelle, som jeg vil have

størst fokus på i denne artikel. For dette aspekt af menneskelivet er netop svaret på hvad kønnet primært er sat i verden for.

En bevæggrund for artiklen er altså et teologisk behov. En anden er et personligt behov. For at gøre en lang historie kort: Fordi 'kvindfrigørelsens' sejr var en realitet allerede inden jeg blev født, har min oplevelse af at vokse op som mand primært – men kun delvist – været oplevelsen af at tilhøre et mindreværdigt køn. Jeg ved at andre mænd – men langt fra alle – i min generation kan nikke genkendende til min oplevelse. For mig, som 16-årig, blev mødet med Jesus og deraf bekendtskabet med den konservative teologi også mødet med en langt mere befriende måde at se på kønnet, end den jeg havde mødt (og møder) i min vesteuropæiske kultur. Det er dog en bevidsthed, der kun langsomt er vokset frem og blevet til erkendelse efter jeg rundede de 30-35 år.

Artiklen er derfor også et produkt af tyve års refleksion i forsøget på at komme til rette med mig selv som mand, hvor teologien for mig har været et frisættende element. Men målet er ikke bare, at jeg kan være der. Målet er et kønsbillede, der 'sætter kønnene på plads' – altså deres rigtige plads. Sådan at vi får et ret billede af kønnet, sådan at mænd og kvinder sammen kan leve med plads til dem hver især.

Fænomenet / Køn – kort fortalt

Fænomenet her er de to køn. Kønnet er det helt basalt menneskelige – vi er enten mand eller kvinde.¹ Køn er både natur og kultur. Kønnet glider mellem de to og de kan være svære at skelne. Køn handler om tiltrækning og sex. Helt basale 'naturkræfter' som vi uvilkårligt formes og styres af. Køn er også fællesskabets grundsten. Vi kan ikke forestille os fællesskab uden kønnene. Hvad enten det er kønnene blandet eller i hver

deres gruppe. Uanset hvilken relation vi er i, hvordan vi ter os offentligt, hvordan vi rør ved hinanden, ser på hinanden, hvad vi forventer af hinanden, ja, så spiller køn med. Kønnet er familiens oprindelsesgnavt, og kønnene er helt grundlæggende for sociale dannelse og identitetstilblivelse. Mennesket eksisterer som køn og kønnet præger menneskelivet i alle dets aspekter.

Teologien – kønnet som kærlighedsbærer

Teologisk er kønnet placeret som 'kærlighedsbæreren'.² Teologisk set er kønnet til for at bære kærlighed rundt i verden. Kønnet er ikke nødvendigt for at kunne vise kærlighed. Men kønnet er *sat i verden for* at bære kærlighed – og placeres så vidt jeg kan se meget centralt i denne opgave. Dette er en helt central *teologisk* pointe, for dér hvor kærligheden bæres, dér bæres Guds billede i verden.

Et helt grundlæggende argument i denne sammenhæng er, at *Gud er kærlighed* (se 1 Joh 4,8) og at dét at udtrykke kærligheden med sit liv, er at bære vidnesbyrd om Gud. Og derfor bliver dét, som er på spil med kønnet, spørgsmålet om, hvordan Gud har valgt at bære vidnesbyrdet om sig selv og sin kærlighed rundt i verden! At Gud er kærlighed betyder også, at Gud definerer, hvad kærlighed er.

Mit argument er, at hvor end kønnet omtales i Bibelen og tillægges central betydning, så er det Guds varetagelse af, at mennesket skal bære kærligheden, der står i centrum.

I 1 Mos 1 er det Adams ensomhed og Guds billede, der er argumentet for kønnet. Begge er understregning af relationens vigtighed; at Gud er flerhed og kærlighed og at mennesket skal forvalte sit liv i flerhed og kærlighed.

Guds bud sammenfattes som ét i budet

om kærlighed – til Gud og til næsten. Her ukønnet. Loven kan betragtes som en sammenfatning af Guds væsen, og hvordan denne kærlighed kommer til udtryk helt konkret. Det er en afgørende teologisk pointe, at kærlighed og bud knyttes sammen gennem hele skriften (se Joh 15,10). Samtidig er budene udtrykket for, hvordan mennesker skal leve og derved bære kærligheden. I de ti bud nævnes kønnet som 'ægteskab' – at dette ikke må brydes.³ Ægteskabet beskrives som stedet for ikke-ensomhed, sex, skabelse af mennesker og identitetsdannelse.⁴ Her er kønnets centrale funktion altså også, at det skal bære kærlighed.

Ægteskabet set kristologisk skærper billedet (se Ef 6,25-33). Her sættes den ikke-seksuelle kærlighedsrelation mellem Gud og hans kirke som baggrunden for ægteskabet. Det er kærligheden i Gud-menneske-relationen, der skal bæres og holdes frem via ægteskabet.

Asymmetrien mellem kønnene i skriften med manden som ordnes over kvinden er også en logisk følge af at kønnet skal afspejle Guds billede som er kærlighed. Ordningen 'over-under' og ikke 'side-om-side' er en enkel følge af at Gud i sit væsen er ordnet 'over-under' og ikke 'side-om-side'.⁵ At Guds væsen er struktureret sådan og at lydighed mellem Guds personer er central i forståelsen af Guds væsen som kærlighed gør ikke at vi må se Gud som kold og fjern, men skal være med til at udvide vores forståelse af kærlighedens væsen. Og dertil hjælpe os til at forstå, hvordan vi skal 'gøre med vores køn', så det afspejler Guds væsen – kærligheden.

Ligger Guds hellighed i kønskromosomerne?

Taget som ét peger hele denne teologiske oversigt over kønnet som centralt for afspejlingen af kærlighed og hellighed i kir-

kens hverdag. Lad mig stramme skruen her i håb om at overdrivelse fremmer forståelsen: Kan man så sige, at Guds kærlighed og hellighed er lagt i os i XX- og XY-kromosomerne? Ikke forstået sådan, at vi ved at være mænd og kvinder dermed er kærlige og hellige. Det er ikke sådan, at vi rent fysisk får helligheden og kærligheden ind via generne. Det er heller ikke sådan, at vi gennem ægteskabet bliver hellige eller kærlige.

Men kønnet bliver centralt, fordi kærlighed ikke kan forstås som et træk ved individet, men er et træk ved socialiteten. Fordi Gud er kærlighed, fordi kærligheden ligger i socialiteten og fordi Gud har valgt at skabe kønnet som afgørende for kirken socialitet, så er udfoldelsen af Guds hellighed og kærlighed i menneskelivet koblet til vores kønskromosomer! Mit billede med kromosomerne er dårligt valgt i den forstand, at jeg netop ikke mener at kærligheden er 'arvelig', men at den netop skal læres gennem forkyndelse og oplæring af, hvem Gud er. Altså, at det er gennem *forvaltningen* af vores liv, at vi kan lære at afspejle kærligheden. Men jeg forsøger at provokere med mit gen-eksempel til at sige, at den helt centrale nøgle til at lære kærlighed ligger genetisk forprogrammeret i blandt andet kønnet.

Et opgør med en alt for radikal individualisme

Den første helt afgørende konklusion af at tænke kønnet som kærlighedsbærer, er at individualistisk tænkning om kærlighed er svært problematisk – ja, måske vildledende. Den individualistiske tænkning, som siger at kærligheden er noget jeg har og får og giver, må gøres sekundær i forhold til en social tænkning, hvor kærlighed er noget som ligger i fællesskabet og som jeg får lov at deltage i.

At aflære sig at tænke individualistisk om kærlighed er for en dansker anno 2012 en meget svær opgave. Det kan være særdeles svært at begynde at se det sociale og ikke individet som den primære bærer af kærlighed. Men det er en øvelse, som kan være et vigtigt skridt i retningen af at forstå, hvordan vi må se og udleve at Gud er og dermed definerer kærlighed.

Øvelsen er ikke at holde op med at være individ, der faktisk har, giver og får kærlighed, men at underordne sig fællesskabet og se det sociale som det primære og det som jeg er, har og gør som det sekundære.⁶ Det er en slags perspektivforskydning eller en ændret selvpfattelse – men uden den er der fare for at gå helt glip af kærligheden.

Derfor vil jeg stille socialitet op over for individualisme.

Socialitet – individualisme

Socialitet defineres i *Den Danske Ordbog* som “det at være selskabelig; det at søge og være interesseret i samvær med andre”, og individualisme defineres som “livsopfattelse eller samfundsform der sætter individets interesser, rettigheder og frihed over fællesskabets”. Mit udgangspunkt er at vores tid præges af en meget radikaliseret individualisme (Hammershøj 2006, 23ff og Willig 2005), som efter min mening er med til at stække kirken, så den mister kraft. De to begreber bruges her til at belyse, at kirken har behov for at forme sin socialitet så den genspejler Kristus og at dette må foregå i et opgør med individualismens skadelige sider. Og her spiller forvaltningen af vores kønnethed en vigtig rolle.

Kønnet har betydning for kirkens socialitet og socialisering

Jeg tror kønnet har stor betydning for kirkens socialitet. Selvfølgelig har det det! Kønnet er så grundlæggende et træk ved kulturen, at vores måde at forholde os til

kønnet får betydning for, hvordan vi tillader hinanden at opføre os i et fællesskab. At det forholder sig sådan, betyder at kirken må være meget påpasselig med, hvordan den lader sin socialitet forme af det samfund som kirken lever i. Og det spørgsmål, som jeg holder frem i artiklen her, er: Skal kønnet ses blot som en blandt mange faktorer, som vi skal være opmærksom på, eller er det at forholde sig ret til kønnet hjerteslaget i at forme kirkens socialitet ret?

Og spørgsmålet om, hvordan vi skal forholde os til kønnet, kan ikke afgøres af humanvidenskaberne og overvejelser om mental sundhed med hensyn til kønnet. Selvfølgelig skal de vægtes og bruges til glæde og gavn for os. Men spørgsmål må primært afgøres teologisk. Hvis altså kønnet ikke blot er et af flere ‘tilfældige’ træk ved menneskets eksistens.

Kønnet har med Kristuslighed at gøre. Og derfor skal spørgsmål om kønnet afgøres primært teologisk. Kønnet er en formbar livsdynamik som kan præges i et hav af retninger. Men Gud har skabt det til os for, at vi kan bruge det til at ligne Kristus.

Individualismens ensomme ansigt

Individualismens primære fortjeneste er, at den har gjort mange gode ting for rigtig mange mennesker ved at løsne snærende sociale og samfundsmæssige bånd og derved åbnet et hav af nye muligheder for mange. Individualismen har gået sin sejrsgang så radikalt, at hvis en dansker ikke bevidst lærer (sig selv) noget andet, så tænker han individualistisk.

Set fra kirkens side har individualismen nogle dybt problematiske sider. Lad mig nævne nogle her: Individets indre styring har flyttet sig fra primært pligt til primært rettigheder. Og i dag er det i høj grad lyst, der er den styrende kraft, når det angår kønnet.

Dette skift betyder at sex og lysten til

at være sammen med den anden i høj grad bliver det afgørende ved kønnet (Giddens 1994). Kønnet bliver socialt set egentlig ligegyldigt, for det er lysten til sex og samvær, der er afgørende. Hvorfor er det så afgørende, hvem jeg har sex med eller hvilket køn min partner har?, lyder den typiske indvending. Det betyder, at midt i denne store fokus på seksualiteten kommer der i grunden en fornemmelse af kønsløshed. Vi mister noget af den identitet, der er knyttet til vores køn – og det er en ret central identitet, der rokkes ved.

Påstanden og observation er, at socialiteten bliver langt løsere struktureret. Hvad der mangler, når lysten styrer, er opbygning af stabil socialitet. Socialiteten bliver ustabil og omskiftelig (skifter med lysten) i en grad, som jeg anser for uforenelig med kristen etik og forståelse af mennesket. Problemet er, at hvis lysten forsvinder, så er der ikke noget til at holde det sociale sammen. Socialiteten bliver kraftløs og individualiteten sejrer sig selv ihjel, når individerne ikke længere i egen kraft formår at 'præstere lyst nok' til at opbygge en stabil socialitet omkring sig. Resultatet er, at individet segner under vægten af skulle styre sit liv ud fra lysten.

Det er ikke et spørgsmål om, at lyst ikke skal være med til at styre vores beslutninger. Det er spørgsmålet om, at den plads som lysten gives, er for stor og den grad som pligten efterlades er for lille.

Opgøret med den radikale individualisme skal ikke tages for at give plads til en konservativ forståelse af kønnet. Opgøret skal tages, fordi individualismen i sit hjerteblod har selvoptagetheden, som er hovedbestanddelen i syndighedens hjerteblod. Opgøret skal tages for at sætte fællesskabet fri af den individuelle selvoptagethed, som kristeligt set ikke er frigørende.

Selvom individualismen har gjort godt,

er der et behov for et opgør med dens negative sider, fordi den på flere punkter lærer os en forkert indstilling til menneskelivet. Dette opgør stiller os med et spørgsmål, som for mig at se må afgøres teologisk og ikke primært ud fra anden videnskab omkring kønnet: Er kønnet, teologisk set, blot 'tilfældigt' i vores omgangsformer, vores socialitet, eller spiller kønnet, teologisk set, en særlig, betydningsfuld rolle? Og hvad er denne rolle?

Et eksempel – de tre vielser

Med et eksempel, vil jeg forsøge at belyse, hvordan individualismens krav til os, umærkeligt skubber til vores syn på køn. Jeg tror, at konsekvent individualismen i sig rummer en bevægelse mod kønsløshed og dermed at normer, der sættes med udgangspunkt i kønnet, ikke kan accepteres i en konsekvent individualisme. Dette vil jeg ikke yderligere argumentere for her.

Mit eksempel går på, hvad man kunne kalde 'de tre vielser' (vielse af fraskilte, præstevielser af kvinder og vielse af homo-seksuelle). Naturligvis er der teologiske vinkler udover kønnet, der gør, at vi må have et varieret syn på de tre, men i dette perspektiv, kan de ses under ét.

Det forekommer mig, at hvis man reflekterer de spørgsmål rent individualistisk, så vil det være absurd at nægte nogle af disse vielser. Også selvom man ønsker at fastholde så meget sund kristentro som overhovedet muligt, så kan det ikke gå an, hvis kirken/præsten vil nægte adgangen til opfyldelse af disse behov. Hvis man altså fastholder individets legitime behov som det mest afgørende.

Med andre ord: Jeg ser simpelthen ikke længere, hvordan klassisk kristendoms særlige krav omkring kønnene, kan fastholdes samtidig med en radikal individualisme, som præger vores samfund i dag.

Men prøv at følge dette tankeeksperiment: Skil dig for en stund i tankerne af med al individualisme og individuelle behov. Hvis du formår det, så kommer du ubesværet frem til en anden (måske overraskende) erkendelse omkring de tre vielser: Hvis de individuelle behov slet ikke gives nogen plads i argumentationen, så er der tilnærmelsesvis ingen teologisk grund eller motivation til som kirke at begive sig ud i nogen af vielserne. Det ville vel nærmest være tåbelig, teologisk risikoadfærd at vove at forsvare nogle af dem, når traditionen i cirka 2000 år ikke har rykket rundt på det! For hvad skulle bevæggrunden være, når de individuelle behov er væk? Der melder sig ikke rigtigt nogen motivation eller bevægelse fra Skriften selv eller den klassiske teologi. End ikke argumentet om, at vi skal vie, fordi det er ukærligt, og derfor uforeneligt med Gud ikke at vie. Selv det argument rykker ikke ved noget som helst, hvis man tager det individualistiske krav om at gøre de individuelle behov gældende ud af ligningen. Så vidt tankeeksperimentet.

Det holder jo naturligvis ikke at tænke alle individuelle behov væk. Men pointen er at skærpe blikket for, at striden om de tre velser og faktisk kønnet generelt ligger mellem en syndsbeftiget individualisme og en bibelsk model for socialitet. Eller: Det spørgsmål, jeg stiller er: Hvor langt går det an at lade individualismen præge teologien?

Sjælesorgen – hvordan bør vi leve med vores køn?

Det er ganske uforeneligt med kristen etik at lade sig styre af lyst. At lade lysten styre er et væsentligt dogme for individualismen. Vi har lyster, og der er plads til dem i det kristne liv. Men den kristne forkyndelse og sjælesorgs opgave i mødet med selvoptagethed, syndighed og dermed også stærke dele af individualismen er, at hjælpe men-

nesker at lade sig forme og styre af Kristi eksempel ved at skridt for skridt at nærme sig Kristus, og det han står for. Dette gør sig også gældende, når vi i konflikt med vores lyst eller ej må spørge: Hvordan bør vi leve med vores køn?

Kønsetikken opbygger socialiteten og kun derigennem individet

Efter mange vandringer i teologien og socialvidenskaberne er det min overbevisning, at den kristne kønsetik er indrettet af Gud primært med det formål at gavne socialiteten. Det betyder ikke, at den ikke er til gavn for individer. Målet er netop gennem formningen af socialiteten at gavne individet. Men den gavner ikke individet meget, hvis det finder sig til rette i den ramme eller socialitet, som kønsetikken former. Men hvis det er sandt, så betyder det, at der vil være individer, der falder, slår sig og kommer til skade i mødet med kønsetikken. Det er, for mig at se, uviljen til at acceptere disse konsekvenser for individet (hvilket også er et urimeligt krav til en individualist), der gør at mange kristne opgiver en teologisk meget firkantet kønsetik. Men hvis det er sandt, så betyder det også, at en af kirkens store opgaver i forhold til kønsetikken, er at hjælpe mennesker op og hjælpe dem videre, når de har skadet sig i mødet med kønsetikken.

Sjælesorgens hovedopgave: Hjælpe til at se sit køn i lys af Kristus

Hvilken plads skal seksualiteten have i kirkens hverdag? Hvordan skal den syndige hverdag danse med de hellige principper? Seksualiteten er en stor udfordring. For *alle* er i større eller mindre grad ramt af en defekt seksualitet, hvis man ser den bibelske kønsetik som formen for det ikke-defekte. Der er for mig at se to faldgruber, som kirken skal undgå:

1. Den rene kirke

En kirke, hvor der kun bliver plads til de perfekte. Sagt anderledes: Har du en kamp, du tackler sådan, at den falder uden for det i kirken accepterede – så er der ikke plads til dig længere – for eksempel at blive gift igen eller at leve som homoseksuel. Firkan- tet sagt: Helligheden skubber kærligheden ud.

2. Den verdensimiterende kirke

En kirke, der i tråd med samfundsudviklin- gen, forandrer opfattelse, så den kommer i samklang med verden omkring kirken. Fir- kantet sagt (som samfundsudviklingen ser ud nu): Kærligheden skubber helligheden ud.

Problemet er: Hvis vi holder os skarpt til principperne (den rene kirke), så bliver der kun plads til eliten og dem, der formår at holde den pæne facade. Spørgsmålet bliver derfor: Hvordan undgår vi en elitær socia- letik, altså en etik, der gør, at kirken kun bliver for eliten? Hvordan håndterer vi dem, der ikke passer ind her? Hvad gør vi i forhold til de mennesker, hvis liv er skadet kønsetisk?

Eksemplet kunne være den kristne ho- moseksuelle, der inderligt tror på Kristus og af hjertet ønsker at følge alle de såkaldte rigtige principper, men som oplever at må give efter for sin lyst og leve som homo- seksuel. Og her er ikke tale om et fravalg af kristentroen, men et relevant forsøg på at navigere godt i en rigtig kompliceret og svær livssituation. Det samme gælder for kristne i alle mulige andre livsvalg, hvor seksualiteten spiller ind!

Det vil være forkert at lade være med at tage sig af hende eller ham, der står i den kamp – og det vil også være forkert at ac- ceptere vedkommendes handlinger, når de bryder med det som Kristus ønsker for os!

Hvad skal vi stille op i en virkelighed, der er så kompleks? Hvis vi vil være kirke i og for vores danske samfund, så bliver løsningen en eller anden form for balance- gang. Vi må fastholde kirkens principper men samtidig være så tæt på dem, der ikke kan forene de principper med deres liv, – så tæt på dem, at vi har mulighed for at kalde dem nærmere til Kristus og til opgør med synd. Jeg vil beskrive en tredje mulighed. Den kunne kaldes:

3. Den kristusimiterende kirke

En kirke, der fremholder kærligheden og helligheden samtidig. Teologien her ligner den rene kirkes. Principperne er klare: Kønsetikken tegnes skarpt op ud fra loven og ud fra Kristus – at relationen til ham er afgørende for, hvordan vi kan forme vore andre relationer. Der skal forkyndes klart og skarpt. Men hvis kirken skal imitere Kristus i mødet med mennesker, så skal der, trods principperne, gives rum til at folk i stor udstrækning kan være i kirken, *hvis de er på vej mod Kristus i hvad de ønsker og vil med deres liv*, selvom de ikke på alle punkter er i overensstemmelse med prin- cipperne. Kirkens opgave er gennem sam- tale og samvær at kalde mennesker nær- mere Kristus. Ikke at sørge for at kirken er 'ren'. Kristus søger altid mod det beskidte, for igen og igen at udfordre alle til opgør med det liv de lever; udfordre til at vende sig mod og komme nærmere Kristus og varme sig dér. Både den rene kirke og den samfundsimiterende kirke står i fare for at gå fri af Kristi udfordring og dermed holde op med at være kirke; på vandring med og mod Kristus.

Den varme lydighed – at lære lang- somt at følge Kristus

Vi må være lydige mod Kristus. Sjælesor- gen skal hjælpe til det. Når vi taler om ly-

dighed, så er det ikke perfektionen, der er tegnet på lydighed. Det er retningen. Retningen mod Kristus! Den lydige kan nemt være den der falder igen og igen, men som går til Kristus med sine fald. Og den ulydige kan sagtens være 'det pæne menneske' uden mange fald, men som (måske derfor) glemmer at komme til Kristus.

Jeg bruger begrebet 'varm lydighed', fordi lydighed ofte forbindes med kold disciplin. Men der findes ingen pisk, der kan prygle et menneske til at lyde Kristus. Loven kan nok piske et menneske, men lydighed bliver det aldrig, hvis det ikke er varmen og kærligheden, der er grobunden for at adlyde.

Varmen og kærligheden er det nødvendige udgangspunkt for loven, ordet og forkyndelsen. Derigennem kan der tegnes et billede af Kristus, der får folk til at følge ham. Og på den vej, hvor man møder Kristus og dernæst følger ham, er der forskellige ting, man opdager til forskellige tidspunkter. Den kristne kønsmoral er ikke nødvendigvis den første. Og netop i vores tid, hvor individualismen har gjort kønsetikken nærmest uforståelig for flertallet, kan det være det bedste at sætte den i baggrunden, for at den ikke skal skygge for Kristus. Ikke gemme den væk, men placere den længe-re henne ad vejen, sådan, at når man har mødt Kristus, så senere kan møde den som én af hemmelighederne om Kristus, der kan bringe én endnu nærmere ham. For det er kønsmoralen også: Et rum fyldt af hemmeligheder, der kan bringe mig tættere på Kristus og gøre mig til et mere helt menneske. Men sæt nu at hverken Kristus eller hans hemmeligheder aldrig blive opdaget, fordi vi kom til at placere kønsmoralen som portalen til vandringen med Kristus.

Eller man kunne stille det sådan op: Hvis vi siger, at der er to mål for et menneske i lys af Jesu mission: (1) At blive frelst

af nåde ved tro. (2) At efterfølge Kristus og lade sig forme af ham i alle livets facetter. På skrivebordet er der ingen konflikt. Men i praksis så ligger alle konflikterne her. En af kirkens opgaver set i artiklens perspektiv er: At hjælpe til at (2) ikke står i vejen for at (1) sker.

Det betyder, at vi skal give plads i vores fællesskaber til at kunne vokse og frihed til ikke at være på plads med sit køn. Det betyder for eksempel at have plads til homoseksuelle par på kirkebænken. Give dem tid til at vokse i relationen til Kristus og ikke som det første bede dem udvise en korrekt kønsmoral. For det bliver man ikke kristen af. Vi må passe på ikke at dømme seksuel umoral. Vi må stå klart og fast på, hvad den kristne kønsmoral er og kalde enhver nærmere Kristus. Men dommen over den enkelte må vi overlade til Kristus selv.

En rigtig definition af kærlighed er central

Dette afsnit bliver en sporadisk antydning at et større problem. Det er min påstand, at vores forståelse af kærlighed i praksis er skævvredet i forhold til den bibelske forståelse.⁷ Det er min påstand, at netop vores kærlighedsforståelse både har stor betydning for, hvordan vi møder mennesker, og hvordan vi præsenterer Gud. Jeg har ovenfor tegnet et par linjer af kærligheden og dens betydning. Her kommer et par til, som inspiration til at søge videre. Der er forskellige spor i kærligheden:

Følelsesmæssig tilknytning til

Give (af) sig selv til

Guds ordninger

Ad 1: Her kan man sige om kærligheden, – ikke at den *er* en følelse, men at den er fuld af følelser. Tilknytning er ikke en følelse, men en mere eller mindre valgt hand-

ling. Men fra det øjeblik, hvor man tilknytter sig, fyldes denne relation med et væld af følelser med et hav af farver, temperaturer og retninger. Her skal man træde varsomt også som teolog – især, hvis man ikke er så dygtig til menneskekundskab – psykologi, sociologi med videre. Når vi taler om køn, er den seksuelle tiltrækning en del af dette billede – men også kun en del. Seksuel tiltrækning er ikke kærlighed. Og ikke enhver følelsesmæssig tilknytning er kærlighed. Men vi må også sige, at selv seksuelle relationer, der efter min mening ikke har Guds velsignelse, bærer også i sig kærlig følelsesmæssig tilknytning. Heldigvis.

Ad 2: En følelsesmæssig tilknytning kan være fyldt af selvoptaget. For at den skal være kærlig, skal den give plads til individet ved at være fyldt af en indstilling af at ville give (af) sig selv til...

Ad 3: Guds bud er udtryk for kærlighed (se Joh 15,10). Gud har valgt at definere visse handlinger som illegitime – også selv om de springer ud af eller legitime følelsesmæssige tilknytninger. Er en handling illegitim i forhold til Guds orden, så er den i konflikt med kærligheden.

Hvis vi kun vil definere kærlighed ud fra følelser, så kommer vi i konflikt med Gud. Vil vi definere kærlighed uden følelser kommer vi i konflikt med Gud. Så længe der er synd i verden bliver billedet aldrig pænt, nydeligt og harmonisk: Der vil være synd i kærlige relationer og kærlighed i syndige tilknytninger.

Derfor er det allersværeste også at komme med klare anvisninger om, hvordan vi skal forme praksis. For en alt for skarp formulering af praksis vil tendere til at tilsidesætte én af de mange dimensioner af kærligheden. Derfor er min opfordring også til at få skærpet blikket for nogle af de dimensioner af kærligheden, som vi har

tendens til at nedtone!

Tilgivelsen af seksuel synd må have en central plads i kirkens praksis. Den rummer på en gang mange dimensioner af kærligheden – blandt andet de tre nævnt ovenfor. Desuden skubber den fordømmelsen til side.

Kønskamp eller kønsforening – imod eller med hinanden!

Jeg vil nævne et sidste træk ved kønnet. Man kunne kalde det kønshad eller kønsforagt. Det kan diskuteres, om det snarere er et træk ved mennesket end ved kønnet. Men under alle omstændigheder præger det kønnet, at mennesket i sig rummer trangen til at nedbryde og ødelægge. Heri lægger også trangen til (illegitim) tvang eller magt over et andet menneske.

Begrebet 'kønshad' indføres her, fordi det er vigtigt at blive bevidst om, at der sammen med vores længsel efter og trang til det andet køn ligger en foragt for det andet køn. Den er måske ikke rodfæstet lige stærkt i alle individer, men som samfundstræk tror jeg ikke, at der er nogen tvivl om dens eksistens. Hadet kommer til udtryk i det ekstreme i for eksempel voldtægt men udtrykkes også via nedsættende bemærkninger eller humor mellem kønnene. Det findes også som et træk i kønsfrigørelsesbevægelserne. Ikke, at disse bevægelser *alene* er udtryk for had. Men foragten ligger der som en mere eller mindre fremtrædende tone.

Man kan betragte denne foragt, som et negativt udtryk for et legitimt behov for at blive anerkendt. Et desperat forvredet skrig efter selv at blive set som værdifuld. Dette er ganske afgjort ikke et fænomen, der blot gælder kønnet. Men for kønnet gælder et særligt behov for at blive anerkendt, *som* mand eller *som* kvinde.

Det er ikke mærkværdigt, at der samtidig med tiltrækningen findes udbredt

foragt mellem kønnene. Der er rigeligt af oplevelser af dårlighed i kønsrelationer både individuelt som socialt og samfundsmæssigt. Men at der er overflod af gødning til at nære kønshad, er ikke en god grund til at lade det blomstre. Kristen kønsetik har kun én retning: Det er *med* hinanden og ikke *mod* hinanden.⁸

Kønsforagten må nævnes, fordi den spiller en afgørende rolle for vores handlinger. Især hvis vi ikke er bevidste om, at den er en del af den energi eller de måder vi begår os i spillet med det modsatte køn. En pointe med at nævne kønsforagten er også at sige, at der er fænomener i vores verden, der gør den kristne kønsetik endog meget vanskelig. Men at disse findes, er ikke en god grund til at diskvalificere den. Formålet med at bringe kønshad ind her, er kort sagt endnu engang at understrege, hvor vigtig det er for kønnet, at vi er til for 'den anden'; for hinanden.

Kønsetikken er kristusforkyndelse – men hvor sætter vi den?

Spørger man til seksualiteten, så nærmer man sig spørgsmålet: Hvad er det at være et menneske? Derfor er spørgsmål om sex ikke perifere. Derfor er spørgsmålet teolo-

gisk relevant og kan ikke blot overlades til socialvidenskaberne eller 'tidsånden'.

At være kirke er at være et fællesskab. Dette indebærer et vedvarende opgør med individualisme. At være kirke er at være rettet mod og nærme sig Kristus. I tilbedelse vendt mod ham og i efterligning af ham.

Det ypperste, som vi kan få lov at bruge vores køn til, er netop også med sit køn at rette sig mod og nærme sig Kristus. Jeg ser kønnets funktion primært som bærer af kærligheden og at det derigennem bærer vidnesbyrd om Kristus. Men lad mig runde af med et spørgsmål: Hvor centralt er kønnet i teologien? Vi må ikke give køb på, at der findes en særlig kristen kønsetik, som altid vil være i konflikt med vores lyster. Men hvor stramt skal sløjfen bindes? Hvor højt skal den kønsetiske fane holdes? Det helt afgørende må være, at kønsetikken ikke må stå i vejen for, at mennesker møder Kristus. Men vi må heller ikke skjule kønsetikken. Den skal holdes frem og gøres tydelig, for den indeholder også et billede af Kristus og er et klart udsagn om, hvad et menneske er, og hvad det er skabt til at udfolde i sammenspil og samhørighed mellem kønnene. Et budskab, som kirken ikke må afholde mennesker fra at få kendskab til.

NOTER

- 1 Der er et væld af grænsefænomener med hermafroditisme, transseksualitet, kønsforvirring med videre. Det skal ikke yderligere diskuteres her. For alle disse fænomener gælder at de har en aktualitet kun netop fordi de spille op imod at menneskets verden eksisterer i kun to køn.
- 2 I dette afsnit præsenteres et overblik over kønnet i klassisk kristendom. Derfor mangler argumenter og detaljer. Overblikket er vigtigt for argumentet – men artiklens fokus er et andet sted.
- 3 Når kønnet detaljeres i mosebøgerne, er det primært i beskrivelser af, hvordan og hvilke seksuelle handlinger ikke betragtes som kær-

lighed, hvis den udfoldes udenfor ægteskabet, eller hvordan kønnene skal tage vare på hinanden, hvis ægteskabet bryder ned ved død eller andre situationer.

- 4 Identitetsdannelse skal forstås som ægteskabets 'at blive ét kød' – dermed dannes ny identitet. Men også at familien/slægten især i Det Gamle Testamente definerer hvem jeg er. Nutidig neurologi, sociologi, psykologi mv. understreger dette ved at netop de primære relationer danner min identitet.
- 5 Det er i denne sammenhæng nødvendigt at understrege tre ting: (1) At asymmetrien *kunne forstås* som (negativ) magtrelation men kun meget vanskeligt *kan forstås* sådan i lys

- af Kristus. Der kan ikke blive tale om at manden hersker over kvinden, men kun at *tjene* og *give sig hen for* i en særlig rettedhed vendt mod Gud. (2) At manden ved at være ordnet over ikke dermed har en særlig attraktiv, begunstiget eller mere værdig placering. (3) At der gennem (kirke)historien har været et misbrug af (1) og (2) berettiger os ikke til at forkaste læren om asymmetrien/over-under-ordningen, som tjener en væsentlig funktion til at få kønnene, kærlighedsforståelsen og Gudsrelationen sat på sin rette plads.
- 6 Fællesskabet er (når det handler om at ville vise kærlighed) kirken. Kirken forstået som Kristi legeme på jord. Underordningen er ikke nødvendigvis under en kirkestruktur eller –myndighed. Det er underordningen under Kristus, når man underordner sig fællesskabet.
- 7 ... og dermed også vores billede af Gud, fordi Gud er kærlighed!
- 8 Når jeg har en aversion mod 'kvindefrigørelse' og 'kønskamp', så er det ikke en modstand mod lige vilkår og værdighed for mænd og kvinder. Det er *retningen imod, i opposition*, til mændene, der er gal. Kønskamp har for mig at se kristeligt set ingen berettigelse, hvis retningen ikke er med fællesskab for øje; *med hinanden*.

LITTERATUR

- Badinter, Elisabeth, 1994 *XY – eller: Hvad er en mand*.
- Baumeister, Roy F. (2010): *Is there anything good about men? How Cultures Flourish by Exploiting Men*.
- Brinkmann, Svend (red.) (2005): *Selvrealisering – kritiske diskussioner af en grænseløs udviklingskultur*.
- Brunstad, Paul Otto (2003): *Seierens melankoli*.
- Davidson, R.M. (2007): *Flame of Yahweh: Sexuality in the Old Testament*.
- Giddens, A. (1994): *Intimitetens forandring* Hans Reitzels Forlag.
- Hammershøj, Lars Geer (2003): *Selvdannelse og Socialitet*.
- Hammershøj, Lars Geer (2006): "Forbandet fri" i: *Asterisk* (2006): 28.
- Henriksen, Jan Olav (2003): *Imago Dei. Den teologiske konstruksjonen av menneskets identitet*.
- Segovia, Fernando F. (1982): *Love Relationships in the Johannine Tradition: Agapê/Agapan in I John and the Fourth Gospel*.
- Willig, Rasmus & Østergaard, Marie (red.) (2005): *Sociale patologier*.

FORFATTEROPLYSNINGER

Jacob Winther
 Holmegårdsvej 43, st.
 3400 Hillerød
 +45 21 96 97 56
 jw@km.dk